

Aleksej Kalc, Mirjam Milharčič Hladnik, Janja Žitnik Serafin

DOBA VELIKIH MIGRACIJ NA SLOVENSKEM

Založba ZRC, Ljubljana 2020

Migracije so v zadnjih nekaj desetletjih postale eno izmed najbolj aktualnih raziskovalnih področij tako v evropskem kot slovenskem prostoru. Soočenje z različnimi priseljskimi skupnostmi in njihovo »drugačnostjo« je vzbudilo interes po globljem razumevanju pojava in lastne zgodovinske migracijske izkušnje. Kljub multidisciplinarnim raziskovalnim prizadevanjem je bilo poznavanje zgodovine in vloge migracij v slovenskem prostoru doslej dokaj pomanjkljivo, nenatančno in neskladno z vplivom, ki so ga migracije imele na družbenem, gospodarskem, političnem in kulturnem področju. K temu sta prispevali proučevanje selitev predvsem skozi prizmo posameznega vprašanja in neenakomerno posvečanje pozornosti po posameznih zgodovinskih obdobjih.

Knjiga *Doba velikih migracij na Slovenskem* je izjemna pridobitev na področju obravnave slovenskega izseljevanja, saj poglobljeno, celovito in z različnih gledišč prikazuje zgodovino izseljevanja iz slovenskega prostora, ki je bilo vedno etnično, jezikovno, versko in kulturno heterogeno, in ga obravnava kot del širšega migracijskega dogajanja. Publikacijo sestavljajo trije deli. V prvem delu Aleksej Kalc migracijske pojave na Slovenskem umešči v prostorski in zgodovinski kontekst, kar omogoča boljše razumevanje umeščenosti slovenskih migracij v dveh različnih obdobjih. Gre za obdobje konec 19. in začetek 20. stoletja vse do prve svetovne vojne, ki pomeni prelomnico in začetek novega obdobja izseljevanja na Slovenskem, obdobja med dvema vojnama. Glavne značilnosti migracij v obeh obdobjih avtor poveže z gospodarskim, družbenim, kulturnim in političnim dogajanjem tako na Slovenskem kot v deželah priseljevanja.

V drugem delu Janja Žitnik Serafin oriše nastanek in razvoj različnih posvetnih in cerkvenih slovenskih organizacij v izseljenstvu ter predstavi spekter njihovih dejavnosti. Posebno pozornost nameni obravnavi izseljskega časopisja, ki še danes velja za enega najpomembnejših virov raziskovanja slovenskega izseljenstva. V njem se zrcalita dinamika političnih, ideoloških in kulturnih razmerij posameznega obdobja ter odnos slovenske diaspore do aktualnih dogodkov v stari in novi domovini. Poglavje sklene z orisom ohranjanja maternega jezika in kulturnih tradicij v izseljenstvu ter njihovega prenosa na potomce izseljencev in predstavivijo književne produkcije slovenskih izseljencev.

Zgodovinsko obravnavo izseljenstva in proučevanje organizacijskih oblik slovenskih izseljskih skupnosti dopolnjuje tretji del knjige, v katerem Mirjam Milharčič Hladnik

predstavi šest življenjskih zgodb, ki ilustrirajo različna obdobja slovenskega izseljevanja, različne motive in vzroke za selitev, udejstvovanje izseljencev v novem okolju in njihove raznolike migracijske izkušnje. Zgodbe, ki so sestavljene iz raznovrstnih dokumentov, kot so biografska in avtobiografska besedila, objavljena v časopisih, revijah, knjigah, pričevanja in pripovedi potomcev, fotografije, pisma, razglednice in dnevniki, v ospredje postavljajo izseljenke in izseljence kot akterje migracijskega procesa, njihove osebne izkušnje in subjektivno doživljanje migracije.

Našteta poglavja niso ločene enote, temveč se med seboj prepletajo, dopolnjujejo in presegajo marsikatero uveljavljene stereotipe o migracijah. Knjigo s prikazi raznovrstnih vidikov migracij in glavnih obrisov množičnega migracijskega gibanja na Slovenskem, ki so bila v določenih obdobjih med najintenzivnejšimi v Evropi, odlikuje tudi bogato slikovno gradivo, ki sta ga prispevala Marjan Drnovšek in Joe Valenčič.

Delo *Doba velikih migracij na Slovenskem* ni namenjeno le raziskovalcem migracij, temveč vsem, ki jih zanimajo zgodovina izseljevanja iz slovenskega prostora, organizacijski in kulturno-umetniški dosežki slovenskih izseljencev in njihove življenjske zgodbe. Upoštevajoč podatke in opise množičnega izseljevanja iz slovenskega prostora, ki jih prinaša knjiga, stežka najdemo družino, v kateri ne bi bilo izseljenske zgodbe, zato smo prepričani, da bo knjiga našla prostor v marsikateri domači knjižnici.

Klara Kožar Rosulnik